

23.Селіверстова Л.С. Вдосконалення системи корпоративного управління: Автореф. дис. ... канд. екон. наук. – 2005. – 21 с. // www.nbuv.gov.ua.

24.Головко С.І. Фінансовий менеджмент в корпораціях: Автореф. дис. ... канд. екон. наук. – 2006. – 23 с. // www.nbuv.gov.ua.

25.Саперов Н. Дивидендная политика российских компаний // Рынок ценных бумаг. – 2006. – №16 (319). – С.14-16.

Отримано 23.01.2008

УДК 336.713

Д.В.ГУНЬКО

Харківський державний технічний університет будівництва та архітектури

ФОРМУВАННЯ ПРОЦЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Аналізується можливість та доцільність оптимізації процентної політики комерційних банків України. Особлива увага приділяється підвищенню ефективності організації кредитного процесу, а також шляхи мінімізації процентного ризику. Розглядаються фактори, які впливають на рівень процентної ставки, з метою виявлення шляхів її мінімізації.

На сучасному етапі розвитку економіки України кредитні відносини між комерційними банками та суб'єктами господарювання відіграють дуже велике значення.

Одним з найважливіших принципів ефективної реалізації банками функцій фінансового посередника є дохідність кредитних операцій, які ним безпосередньо здійснюються. З цього можна зробити висновок, що сьогодні найбільш актуальною проблемою функціонування банківських установ є формування такої процентної політики, яка б в повній мірі забезпечувала банку отримання необхідного рівня прибутку, а також приваблювала достатню кількість клієнтів.

Ця проблема зумовлює необхідність поглибленого теоретичного обґрунтування низки заходів, які мають бути спрямовані на формування належної концепції процентної політики комерційних банків, а також визначення базових напрямків, які зумовлюють оптимізацію кредитних відносин банку з клієнтами шляхом мінімізації величини процентного ризику.

Багато публікацій і досліджень присвячені вирішенню цього питання. Серед авторів можна виділити праці таких вітчизняних та зарубіжних економістів, як А.С.Гальчинський, Ф.С.Мишкін, Р.Г.Габбард [1-3] та ін.

Незважаючи на достатню кількість наукових праць і публікацій, не вирішеною залишається низка питань. Зокрема можливість практичного застосування відповідної наукової бази у роботі комерційних

банків, а також розробка кожним із них власної ефективної концепції процентної політики.

Процентна політика утворює один з ключових елементів кредитних відносин, а також визначає механізм плати за кредит. Для кредитора плата за надані в позику кошти є своєрідною компенсацією за невикористані можливості з приводу інвестування наявних у нього грошових ресурсів. Для позичальника ж процент за кредит є купівлею права на користування грошовими коштами протягом обумовленого договором часу. Тобто мова йде про ціну кредиту, яка є своєрідною оплатою його споживчої вартості як здатності задовольняти тимчасові потреби суб'єктів ринку у вільних коштах.

Для встановлення адекватного рівня позичкового проценту мають бути враховані фактори макро- і мікроекономічного характеру.

Ці фактори зумовлюють можливості покриття витрат комерційного банку, отримання ним прибутку, а також управління ризиками за проведення відповідних операцій.

Процентною політикою банку слід вважати сукупність заходів, спрямованих на встановлення оптимальних ставок позичкового процента, з метою забезпечення прибутковості банку при здійсненні кредитних операцій і мінімізація ризиків, що супроводжують зміну цін на кредитні послуги.

Загалом така політика мала б формуватися на основі чіткого документу, який би формувався у вигляді затвердженої належним чином концепції, яка б враховувала вплив усіх можливих факторів розвитку економіки та особливості діяльності тих груп позичальників, на обслуговування яких орієнтований банк.

Вказаний документ повинен включати в себе всі вихідні параметри, які враховує банк під час встановлення ціни на кредитні послуги. До них слід віднести: визначення базових засад, на яких має ґрунтуватися цінова стратегія комерційного банку; оцінка усіх можливих факторів впливу, які потрібно враховувати при визначенні процентних ставок за кредит; механізм розрахунку процентних ставок, які встановлюються банком; порядок і способи управління процентним ризиком.

Умови діяльності кожного окремого комерційного банку та позичальника є вихідними мікроекономічними параметрами, які формують основу для визначення процентної ставки за кредит.

До цих чинників слід відносити витрати на формування ресурсної бази банку, що спрямовуються на видачу кредитів різним групам клієнтів; термін використання позички, який відображає фактор врахування ризику кредитної діяльності банку; якість забезпечення, що надається при отриманні кредиту; репутація і надійність позичальника.

Проте, як зазначалося вище, для ефективної процентної політики банку недостатньо враховувати виключно мікроекономічні аспекти його взаємин з позичальниками. Тому невід'ємною складовою процентної політики комерційного банку має бути врахований комплекс макроекономічних факторів.

Першим з них є рівень державного регулювання ставок на ринку. Мова йдеться про вплив регулятивних органів держави в особі центрального банку за допомогою адміністративних або економічних методів.

Потрібно звернути увагу, що в умовах змінної зовнішньоекономічної кон'юнктури і високої мінливості транскордонних потоків капіталу економіка дуже чутлива до змін іноземних процентних ставок. Тому необхідно, щоб при проведенні облікової політики Національний банк України враховував різницю між процентними ставками всередині країни та за її межами. Таким чином, дисконтна політика повинна згладжувати дисбаланс між процентними ставками за активами, номінованими в національній та іноземній валютах.

Зміна розміру рефінансування виконує роль сигналу для всього грошового ринку, даючи його учасникам інформацію щодо оцінки рівня інфляції. Тому в своїй процентній політиці кредитні установи повинні орієнтуватися на рівень ставки рефінансування.

В Україні відповідні регулятивні механізми ще не набули належного рівня розвитку і ефективності. Тому хоча величина облікової ставки Національного банку України і береться комерційним банком до уваги при встановленні ставок за кредит, вона має більше інформаційний характер, аніж регулятивний.

Другим фактором є зміна кон'юнктури на ринку кредитних відносин, тобто зміну попиту і пропозиції на банківські позички.

Звичайно, що на стадії економічного зростання попит на банківські кредити також підвищується, що призводить до зростання процентних ставок. За умови зниження економічної активності спостерігається зменшення рівня відсоткових ставок за кредитами.

Наступним фактором можна визначити такий, як темпи зростання інфляції у країні.

Він має безпосередній вплив на формування процентної політики комерційного банку. Відображає рівень прибутковості банківської діяльності, спираючись на необхідність підтримання реальних процентних ставок на позитивному для комерційного банку рівні. Якщо спостерігаються високі темпи інфляції, то це безпосередньо відображається на стимулюванні зростання процентних ставок внаслідок підвищення рівня цінних ризиків для кредитора.

Результати оцінки рівня прибутковості такого виду фінансових інструментів, як депозити, за підсумками 2007 р. свідчать, що зберігати гроші на депозитах в українських банках стало не вигідно.

Висновки досліджень були невтішними, адже більшість вкладників понесли значних збитків тому, що процентні ставки за депозитами не перекрили навіть річного рівня інфляції.

Найбільших втрат зазнали ті клієнти, які зробили ставку на американську валюту. Хоча курс долару був відносно стабільним по відношенню до гривні, але ціни стрімко зростали, і 9-10% річних, які були запропоновані вітчизняними банками за депозитами в американській валюті, не змогли уберегти гроші від знецінення.

Тільки ті клієнти, які зробили ставку на євро, отримали прибуток. Незважаючи на те, що ставки були не досить високими – приблизно 9% річних, курсова різниця принесла прихильникам євровалюти прибуток. Адже за 2007 р. курс євро по відношенню до гривні зміцнів на 10,2%. Тож перед тим, як відкривати депозитний рахунок у банку, необхідно проаналізувати перспективи тієї чи іншої валюти.

Четвертим визначальним фактором можна виділити розмір бюджетного дефіциту.

Цей фактор є визначальним з боку врахування динаміки попиту на кредитні ресурси з боку держави, що безпосередньо впливає на зміну ринкових ставок проценту.

Таким чином, урахування всіх необхідних факторів впливу в процесі формування процентної політики комерційного банку має бути своєрідним механізмом досягнення адекватності ставки процента за позичками реальним умовам функціонування банківської установи, а також певній ситуації, яка складається в конкретний період часу. Чим більше число таких факторів буде враховано при розробці цінової стратегії банківської установи, тим більшими є можливості для ефективної реалізації кредитного процесу.

Окреме місце при формуванні змісту процентної політики комерційних банків має приділятися розробці ефективного механізму мінімізації процентного ризику за позичковими операціями. В Україні комерційними банками приділяється недостатня увага проблемі мінімізації процентного ризику порівняно з банківськими установами розвинутих країн.

Слід зазначити, що з подальшим розширенням інфраструктури фінансового ринку, тобто з невинним зростанням конкурентної боротьби між різними інститутами кредитної системи, зміна саме процентних ставок може суттєво вплинути на кредитну діяльність комерційних банків з точки зору її ефективності.

Отже, можна визначити основні напрямки мінімізації процентного ризику, які можна систематизувати у вигляді кількох груп методів.

Першою є управління ліквідністю банку, де основний наголос повинен бути зроблений на дотримання однакової пропорції при перегляді розмірів процентних ставок за активними і пасивними операціями.

Другою групою методів є використання деривативів, тобто похідних цінних паперів як засобу страхування процентного ризику. Йдеться про використання процентних свопів, опціонів чи укладання форвардних контрактів, які повинні зменшити імовірність втрат банку від коливання ринкових ставок проценту.

Сукупність розглянутих вище елементів процентної політики комерційного банку, що охоплюють її вихідні засади, фактори впливу на величину процентної ставки та порядок розрахунку проценту за кредитом, механізм управління процентним ризиком є тими складовими єдиної цілісної цінової стратегії комерційного банку на ринку послуг, яку необхідно чітко формулювати у вигляді певного документу та проводити з метою оптимального поєднання інтересів банку і позичальника.

Таким чином, процентна політика комерційного банку повинна передбачати різні шляхи та можливості мінімізації процентного ризику, які сьогодні або в майбутньому можуть бути використані банківськими установами як один із напрямків удосконалення організації позичкових операцій.

1. Гальчинський А.С. Теорія грошей. – К.: Основи, 1998. – 413 с.
2. Мишкін Ф.С. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків: Пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – 963 с.
3. Габбард Р.Г. Гроші, фінансова система та економіка: Пер. з англ. – К.: КНЕУ, 2004. – 889 с.
4. Банковское дело / Под ред. Г.П.Белоглазовой, Л.П.Кроливецкой. – М.: Финансы и статистика, 2005. – 592 с.
5. Аналіз банківської діяльності / За ред. А.М.Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2006. – 600 с.

Отримано 10.01.2008

УДК 338.242

К.О.ЧОРНА

Харківський державний технічний університет будівництва та архітектури

ВДОСКОНАЛЕННЯ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ НА РИНКУ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Визначається місце вітчизняних лікарських засобів на ринку фармацевтичних пре-